

ΠΩΣ ΨΗΦΙΖΟΥΝ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ;

Κοινοβουλευτική ψήφος:
Ιούνιος 2012 - Ιούλιος 2018

ΚΕΦΪΜ
Μάρκος Δραγούμης

ΠΩΣ ΨΗΦΙΖΟΥΝ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ;

Κοινοβουλευτική ψήφος:
Ιούνιος 2012 - Ιούλιος 2018

Ευάγγελος Ανδρέου
Κωνσταντίνος Σαραβάκος

Κύρια Ευρήματα

Η ΝΔ ως αξιωματική αντιπολίτευση (2015-2018) **υπερψήφισε το 57%** των νομοσχεδίων της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ, ενώ αντίστοιχα **ο ΣΥΡΙΖΑ** από τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης (2012-2015) **υπερψήφισε μόλις το 21%** των νομοσχεδίων της συγκυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ (+ΔΗΜΑΡ).

Η συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ είχε απέναντί της ένα μπλοκ δομικής αντιπολίτευσης, ενώ τα κόμματα της αντιπολίτευσης κατά τη διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ διαφοροποίησαν σε μεγαλύτερο βαθμό την κοινοβουλευτική τους ψήφο υπερψηφίζοντας κατά περίπτωση πολλά περισσότερα νομοσχέδια.

Και στις δύο εξεταζόμενες περιόδους (2012-2015 και 2015-2018), **το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας** της εκάστοτε αξιωματικής αντιπολίτευσης με την κυβέρνηση **σημειώθηκε στον τομέα της Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Άμυνας**. Οι διαφοροποιήσεις ωστόσο είναι κι εδώ έντονες: **Η ΝΔ** ως αντιπολίτευση (2015-2018) **υπερψήφισε το 80%** των νομοσχεδίων που αφορούν την Εξωτερική Πολιτική και την Εθνική Άμυνα, έναντι αντίστοιχου ποσοστού μόλις **36% για τον αντιπολιτευτικό ΣΥΡΙΖΑ** (2012-2015).

Κατά την περίοδο 2015-2018, **η ΝΔ ταυτίζεται** στην κοινοβουλευτική της ψήφο σε μεγαλύτερο βαθμό **με τα κόμματα της κυβερνητικής πλειοψηφίας** (κατά 57%) απ' ό,τι με την ομοίως αντιπολιτευτική ΧΑ (37%) και το ΚΚΕ (35%). Αντιστοίχως, κατά την περίοδο 2012-2015 **ο ΣΥΡΙΖΑ ταυτίστηκε** στην κοινοβουλευτική του ψήφο με τη συγκυβέρνηση ΝΔ - ΠΑΣΟΚ σε ποσοστό 21%, ενώ **με τη ΧΑ και το ΚΚΕ κατά 70% και με τους ΑΝΕΛ κατά 69%**, δεδομένο που καταδεικνύει την ισχύ της διαιρετικής τομής «μνημόνιο-αντιμνημόνιο» μέχρι τις εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015.

Σκοπός της μελέτης

Κατά τον εύστοχο χαρακτηρισμό των Βούλγαρη και Νικολακόπουλου (2014), οι εκλογές του 2012 σηματοδότησαν έναν «εκλογικό σεισμό»: Το αποτέλεσμα τους επισφράγισε τη διαιρετική τομή «μνημόνιο-αντιμνημόνιο» η οποία σε μεγάλο βαθμό συμπλήρωσε ή και αντικατέστησε αντίστοιχες παλαιότερες, οδήγησε σε αποδόμηση του κομματικού συστήματος με την κατάρρευση του παραδοσιακού δικομματισμού, και ανέδειξε τον ΣΥΡΙΖΑ ως δυνάμει κόμμα εξουσίας καθώς και την ΧΑ ως κοινοβουλευτική δύναμη.

Η εκλογική νίκη του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές του Ιανουαρίου 2015 και ο σχηματισμός κυβέρνησης συνεργασίας με τους ΑΝΕΛ επιβεβαίωσαν αυτή την αλλαγή. Ιδιαίτερα όμως μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015 και την υπογραφή του τρίτου μνημονίου από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, το δίπολο «μνημόνιο-αντιμνημόνιο» ακυρώθηκε στην πράξη, με αποτέλεσμα οι πολιτικές δυνάμεις να αναλάβουν νέες προσπάθειες πολιτικού αυτοπροσδιορισμού και διαφοροποίησης από τον ανταγωνισμό.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη εξετάζει μια κρίσιμη παράμετρο αυτής της εξέλιξης: την κοινοβουλευτική ψήφο των κομμάτων – και ιδιαίτερα της εκάστοτε αντιπολίτευσης – κατά την περίοδο 2012-2018. Τα διαφορετικά μοτίβα που αναδεικνύονται (δομική αντιπολίτευση το διάστημα 2012-2015 / προγραμματική αντιπολίτευση το διάστημα 2015-2018), ικνηλατούν τα στάδια της μετεξέλιξης του ελληνικού πολιτικού σκηνικού και παρουσιάζουν τη βάση επί της οποίας θα διαδραματιστούν τα επόμενα πολιτικά βήματα στη χώρα μας.

Κοινοβουλευτική συμπεριφορά της αντιπολίτευσης κατά την περίοδο 2012-2015¹

Κατά την περίοδο 2012-2015 διαμορφώθηκαν οι εξής κοινοβουλευτικοί σχηματισμοί:

- ▶ Ιούνιος 2012 - Ιούνιος 2013 τρία κόμματα στην κυβέρνηση (**ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΔΗΜΑΡ**) και τέσσερα στην αντιπολίτευση (**ΣΥΡΙΖΑ, ΑΝΕΛ, ΧΑ, ΚΚΕ**).
- ▶ Ιούνιος 2013 – Ιανουάριος 2015 δύο κόμματα στην κυβέρνηση (**ΝΔ, ΠΑΣΟΚ**) και πέντε στην αντιπολίτευση (**ΣΥΡΙΖΑ, ΑΝΕΛ, ΧΑ, ΔΗΜΑΡ, ΚΚΕ**).

Καθ' όλη την περίοδο αυτή, τέσσερα κόμματα της αντιπολίτευσης (**ΑΝΕΛ, ΣΥΡΙΖΑ, ΧΑ, ΚΚΕ**) σταθερά καταψήφισαν σε μεγάλο βαθμό τα κυβερνητικά νομοσχέδια. Ιδιαίτερη είναι η περίπτωση της **ΔΗΜΑΡ**, η οποία ακόμη και μετά την αποχώρησή της από την κυβέρνηση τον Ιούνιο του 2013 συνέχισε να υπερψηφίζει μεγάλο αριθμό νομοσχεδίων κατά περίπτωση.

Συνεπώς, με κριτήριο το αν το εκάστοτε αντιπολιτευτικό κόμμα καταψηφίζει (Διαφωνία) ή υπερψηφίζει (Συμφωνία) σε ποσοστό άνω του 50% τα κυβερνητικά νομοσχέδια, το αντιπολιτευτικό σχήμα της περιόδου μπορεί να χαρακτηριστεί ως «Σχήμα 4+1».

¹ Η κοινοβουλευτική συμπεριφορά της **ΔΗΜΑΡ** εξετάζεται στο πλαίσιο της μελέτης μεταξύ των κομμάτων της αντιπολίτευσης.

Συνολική κοινοβουλευτική στάση της αντιπολίτευσης, 2012-2015

Στο *Γράφημα 1* παρουσιάζεται το σχήμα της αντιπολίτευσης επί του συνόλου των νομοσχεδίων που τέθηκαν προς ψήφιση την περίοδο 2012-2015. Με φθίνουσα σειρά ποσοστών καταψήφισης², η **ΧΑ καταψήφισε** το 93% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 92%, ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 79%, οι **ΑΝΕΛ** το 64%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 70% των νομοσχεδίων.

Γράφημα 1. Στάση της αντιπολίτευσης επί του συνόλου των νομοσχεδίων, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 238

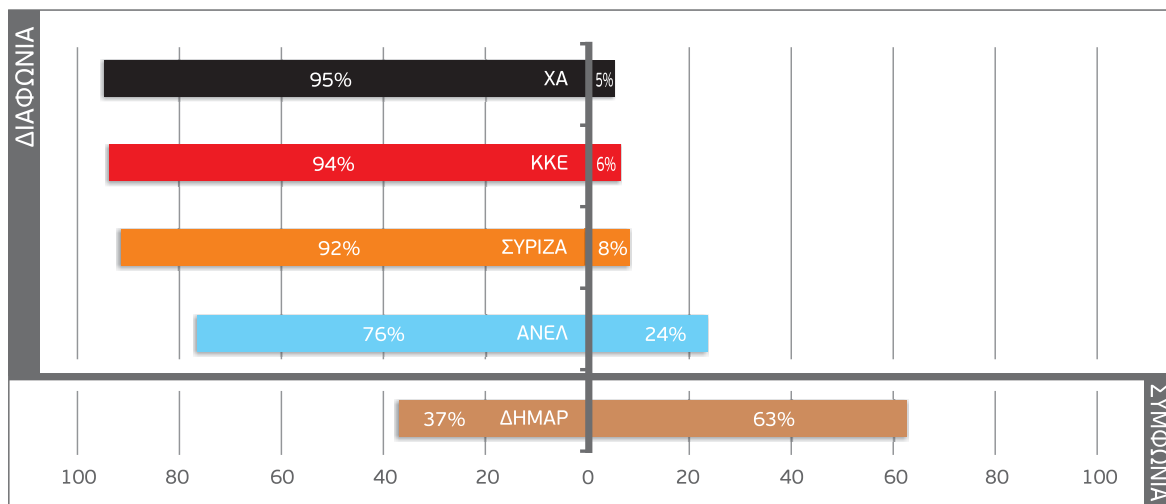
2 Στο πλαίσιο της μελέτης, ως καταψήφισμα προσμετράται κάθε μη θετική ψήφος ή στάση (ΟΧΙ, ΠΑΡΩΝ, ΑΠΟΧΗ).

Κοινοβουλευτική στάση της αντιπολίτευσης ανά πεδίο πολιτικής, 2012-2015

Το σχήμα «4+1» παραμένει ορατό και ισχυρό και σε ό,τι αφορά τα επιμέρους πεδία πολιτικής.

Στα θέματα της **Οικονομίας**, η **ΔΗΜΑΡ** συνεχίζει να είναι το μόνο κόμμα που *Συμφωνεί* κατά ποσοστό άνω του 50% με την συγκυβέρνηση. Τα υπόλοιπα τέσσερα κόμματα συστήνουν έναν πόλο έντονης *Διαφωνίας*. Συγκεκριμένα, η **ΧΑ καταψήφισε** το 95% των νομοσχεδίων που αφορούσαν την Οικονομία, το **ΚΚΕ** το 94%, ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 92%, οι **ΑΝΕΛ** το 76%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 63%.

Γράφημα 2: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Οικονομίας**, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 78

Στα θέματα που αφορούν το **Περιβάλλον και την Ενέργεια**, η **ΧΑ** και το **ΚΚΕ καταψήφισαν** το 100% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, ο **ΣΥΡΙΖΑ** και οι **ΑΝΕΛ** το 89%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 61% των νομοσχεδίων.

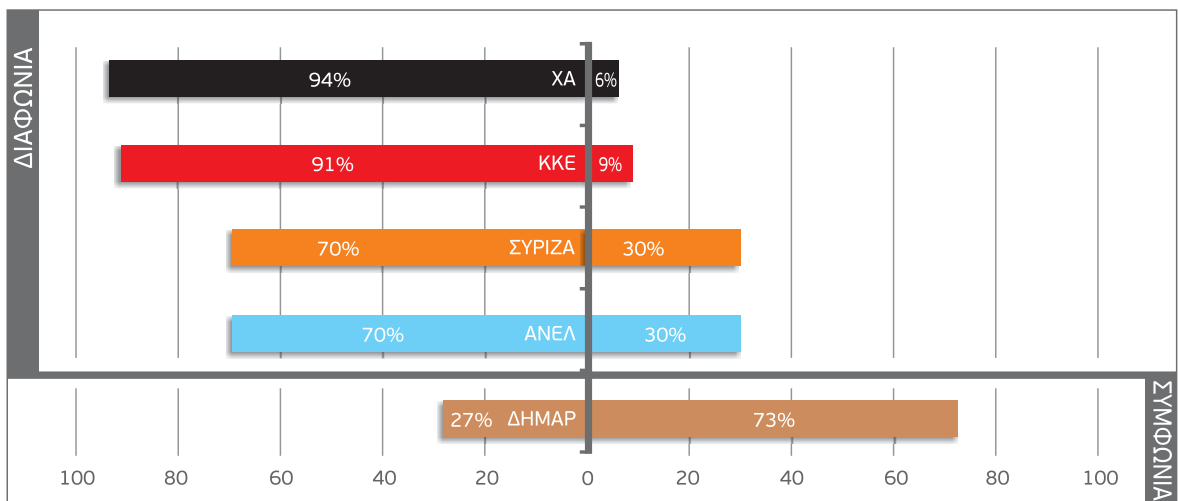
Γράφημα 3: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Περιβάλλοντος και Ενέργειας**, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 28

Στα θέματα που αφορούν τη **Δημόσια Διοίκηση και τις Υποδομές**, η **ΧΑ καταψήφισε** το 94% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 91%, ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 70%, οι **ΑΝΕΛ** το 70%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 73% των νομοσχεδίων.

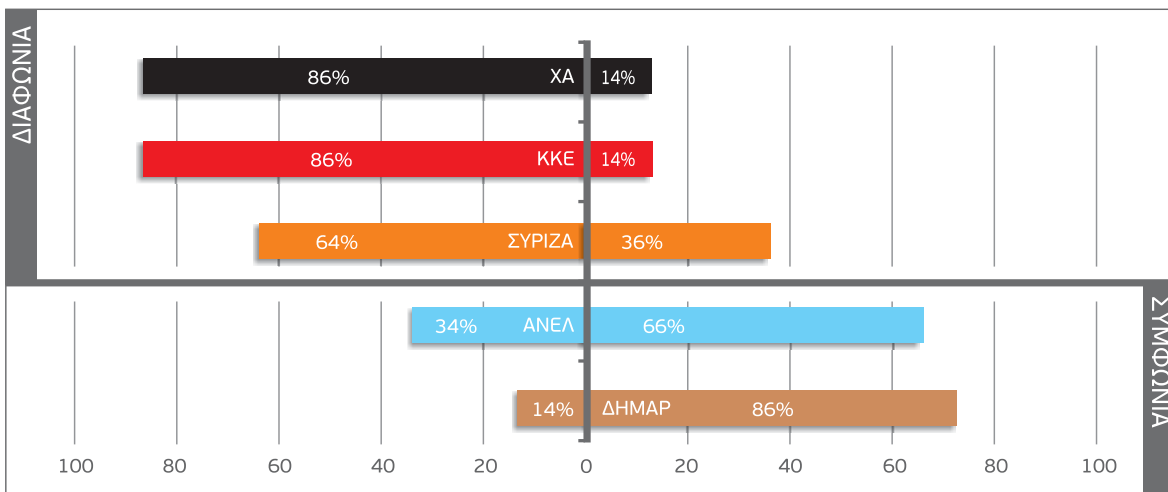
Γράφημα 4: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Δημόσιας Διοίκησης και Υποδομών**, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 33

Η **Εξωτερική Πολιτική και η Εθνική Άμυνα**, είναι το ένα από τα δύο πεδία (το δεύτερο είναι η **Παιδεία και ο Πολιτισμός**) όπου το σχήμα «4+1» διαφοροποιείται καθώς οι **ΑΝΕΛ** κατά πλειονότητα **υπερψήφισαν** τα εισαχθέντα νομοσχέδια. Συγκεκριμένα, η **ΧΑ καταψήφισε** το 86% των νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 86%, και ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 36%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 86% των νομοσχεδίων και οι **ΑΝΕΛ** το 66%. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πεδίο αυτό σημειώνονται τα μεγαλύτερα ποσοστά υπερψήφισης νομοσχεδίων για όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης³.

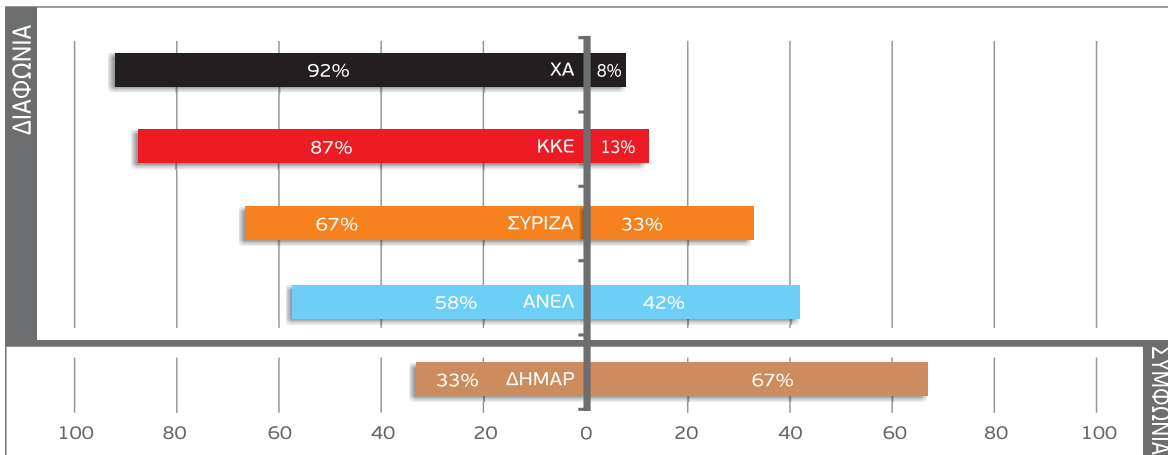
Γράφημα 5: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Άμυνας, 2012-2015**

Αριθμός Νομοσχεδίων: 44

Στα θέματα που αφορούν τη **Δικαιοσύνη και τα Δικαιώματα**, η **ΧΑ καταψήφισε** το 92% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 87%, ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 67%, οι **ΑΝΕΛ** το 58%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ υπερψήφισε** το 67%.

Γράφημα 6: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Δικαιωμάτων & Δικαιοσύνης, 2012-2015**

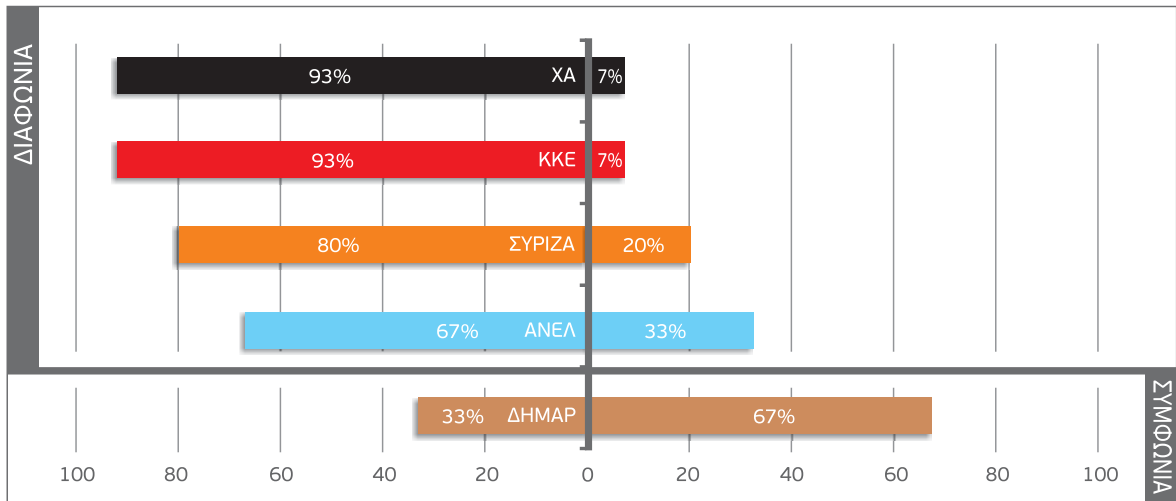

Αριθμός Νομοσχεδίων: 24

3 Δεδομένο που εξηγείται εν μέρει από το γεγονός ότι μεταξύ των νομοσχεδίων αυτού του πεδίου συγκαταλέγονται και κυρώσεις διμερών διεθνών συμφωνιών συχνά ήσσονος σημασίας που παραδοσιακά συγκεντρώνουν μεγαλύτερη συναίνεση.

Στα θέματα που αφορούν την **Υγεία**, **ΧΑ** και **ΚΚΕ** καταψήφισαν το 93% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, ο **ΣΥΡΙΖΑ** καταψήφισε το 80%, και οι **ΑΝΕΛ** το 67%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ** υπερψήφισε το 67%.

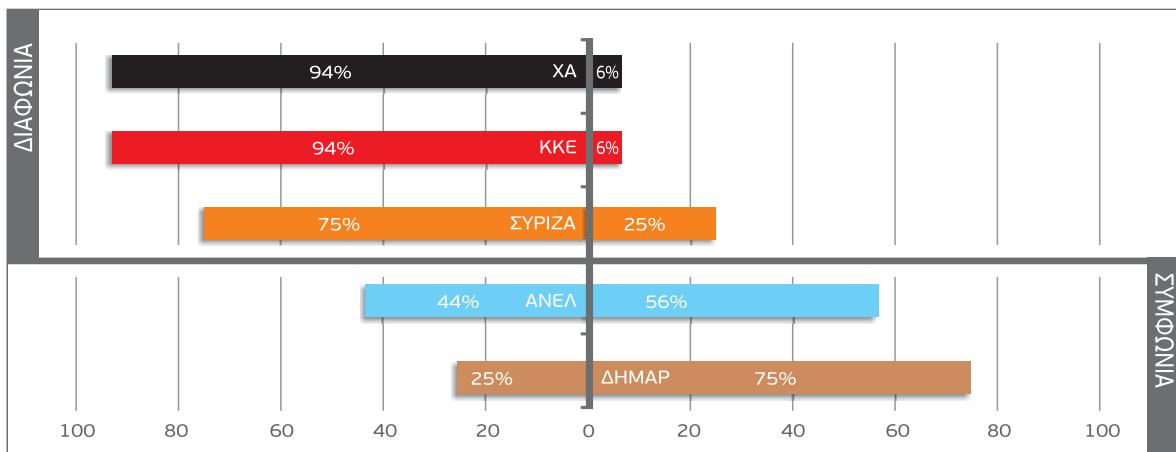
Γράφημα 7: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Υγείας**, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 15

Η **Παιδεία και ο Πολιτισμός** είναι το δεύτερο πεδίο όπου διαφοροποιείται το σχήμα 4+1 καθώς οι **ΑΝΕΛ** κατά πλειονότητα **υπερψήφισαν** τα εισαχθέντα νομοσχέδια. Συγκεκριμένα, η **ΧΑ** και το **ΚΚΕ** καταψήφισαν το 94% των νομοσχεδίων και ο **ΣΥΡΙΖΑ** το 75%, ενώ η **ΔΗΜΑΡ** υπερψήφισε το 75% των νομοσχεδίων και οι **ΑΝΕΛ** το 56%.

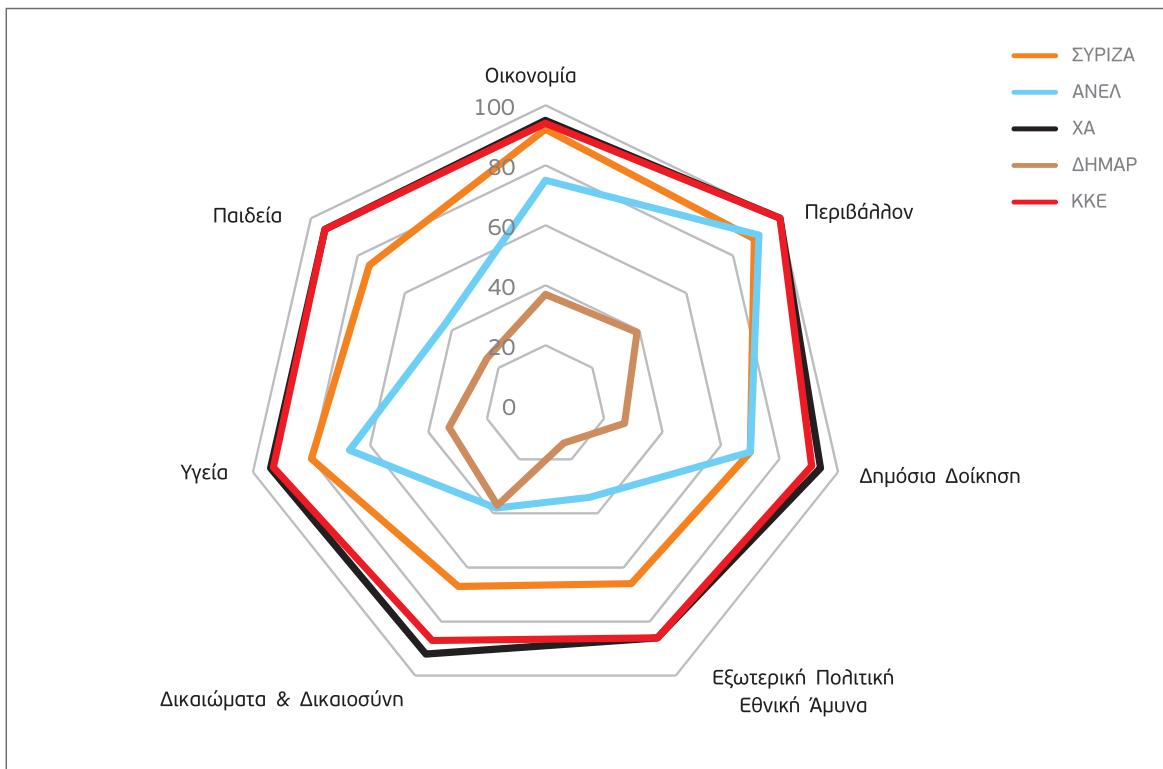
Γράφημα 8: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Παιδείας και Πολιτισμού**, 2012-2015

Αριθμός Νομοσχεδίων: 16

Η επιμέρους στάση των κομμάτων της αντιπολίτευσης ως προς τα ποσοστά Διαφωνίας παρουσιάζεται στο Γράφημα 9. Η πόλωση στο πλαίσιο του διπόλου «κυβέρνηση – αντιπολίτευση» που χαρακτήρισε σταθερά τις μονοκομματικές κυβερνήσεις της Μεταπολίτευσης παραμένει εμφανής μολονότι ο βαθμός διαφωνίας παρουσιάζει διαβαθμίσεις. Σχεδόν σε κάθε επιμέρους πεδίο πολιτικής, η **ΔΗΜΑΡ** διαφωνεί λιγότερο με την κυβέρνηση, και ακολουθούν ιεραρχικά οι **ΑΝΕΛ**, ο **ΣΥΡΙΖΑ**, το **ΚΚΕ**, και η **ΧΑ**. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγάλη διαφοροποίηση της **ΔΗΜΑΡ** σε σύγκριση με τον **ΣΥΡΙΖΑ**, ιδιαίτερα καθώς μέχρι το 2010 η **ΔΗΜΑΡ** αποτελούσε συνιστώσα του **ΣΥΡΙΖΑ**.

Γράφημα 9. Ποσοστά Διαφωνίας: Η στάση της αντιπολίτευσης σε κάθε επιμέρους τομέα 2012-2015⁴

Αριθμός Νομοσχεδίων: 238

4 Στο πλαίσιο της μελέτης, προσμετράται η εκλογική ψήφος της ΔΗΜΑΡ για όλο το διάστημα 2012-2015.

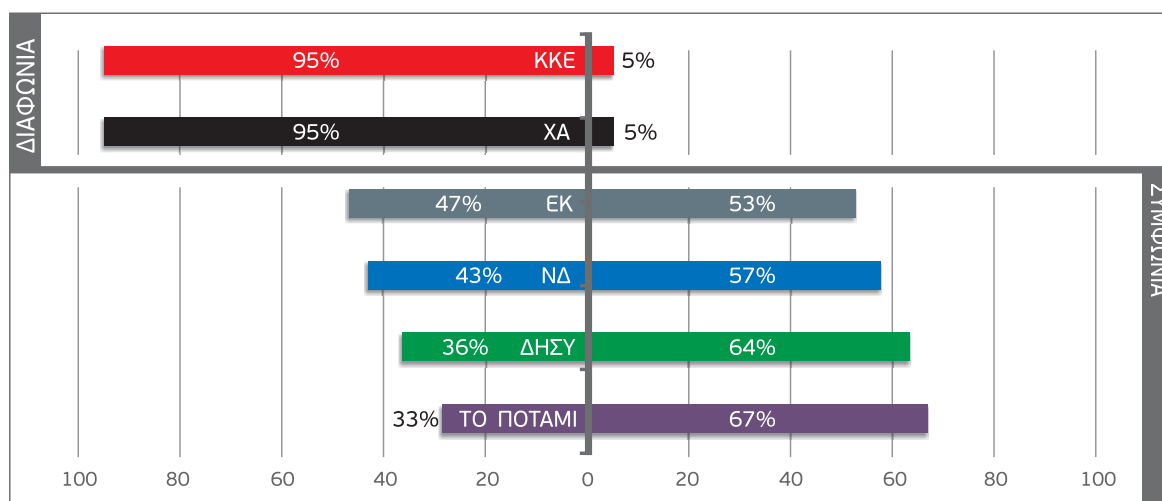
Κοινοβουλευτική συμπεριφορά της αντιπολίτευσης κατά την περίοδο 2015-2018

Κατά την περίοδο της συγκυβέρνησης **ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ** η αντιπολίτευση δεν έχει ενιαία δομικά χαρακτηριστικά. Ενώ η **ΧΑ** και το **ΚΚΕ** συνεχίζουν να καταψηφίζουν σχεδόν συνολικά τα κυβερνητικά νομοσχέδια, τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης (**ΝΔ**, **ΔΗΣΥ**, **Ποτάμι** και **ΕΚ**) τα υπερψηφίζουν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%. Το **Ποτάμι** είναι το κόμμα που υπερψήφισε τα περισσότερα κυβερνητικά νομοσχέδια, και ακολουθούν κατά φθίνουσα σειρά η **ΔΗΣΥ**, η **ΝΔ**, και η **ΕΚ**.

Συνολική κοινοβουλευτική στάση της αντιπολίτευσης, 2015-2018

Στο *Γράφημα 10* παρουσιάζεται το σχήμα της αντιπολίτευσης επί του συνόλου των νομοσχεδίων που τέθηκαν προς ψήφιση την περίοδο 2015-2018. Η **ΧΑ** και το **ΚΚΕ** **καταψήφισαν** το 95% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, ενώ το **Ποτάμι** **υπερψήφισε** το 67% των νομοσχεδίων, η **ΔΗΣΥ** το 64%, η **ΝΔ** το 57% και η **ΕΚ** το 53%.

Γράφημα 10. Στάση της αντιπολίτευσης επί του συνόλου των νομοσχεδίων, 2015-2018

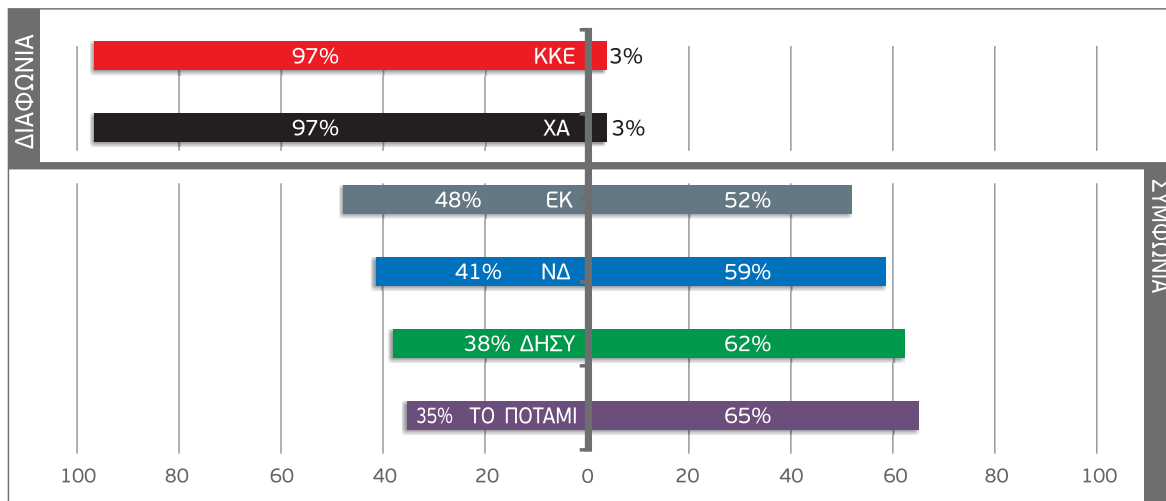

Κοινοβουλευτική στάση της αντιπολίτευσης ανά πεδίο πολιτικής, 2015-2018

Ο μη δομικός χαρακτήρας της αντιπολίτευσης κατά την περίοδο 2015-2018 καταδεικνύεται εμφανώς με τον επιμερισμό της κοινοβουλευτικής ψήφου των κομμάτων ανά πεδίο πολιτικής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο πεδίο της **Οικονομίας** και σ' αυτό της **Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Άμυνας** 4 αντιπολιτευτικά κόμματα (**Ποτάμι, ΔΗΣΥ, ΝΔ** και **ΕΚ**) υπερψηφίζουν κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 50% τα κυβερνητικά νομοσχέδια, στο πεδίο της **Δημόσιας Διοίκησης και των Υποδομών, της Υγείας** και της **Παιδείας και του Πολιτισμού** κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης δεν υπερψηφίζει κατά πλειονότητα τα νομοσχέδια.

Συγκεκριμένα, στα θέματα της **Οικονομίας**, ΧΑ και **ΚΚΕ καταψήφισαν** το 97% των εισαχθέντων νομοσχεδίων, ενώ το **Ποτάμι υπερψήφισε** το 65% των νομοσχεδίων, η **ΔΗΣΥ** το 62%, η **ΝΔ** το 59% και η **ΕΚ** το 52%.

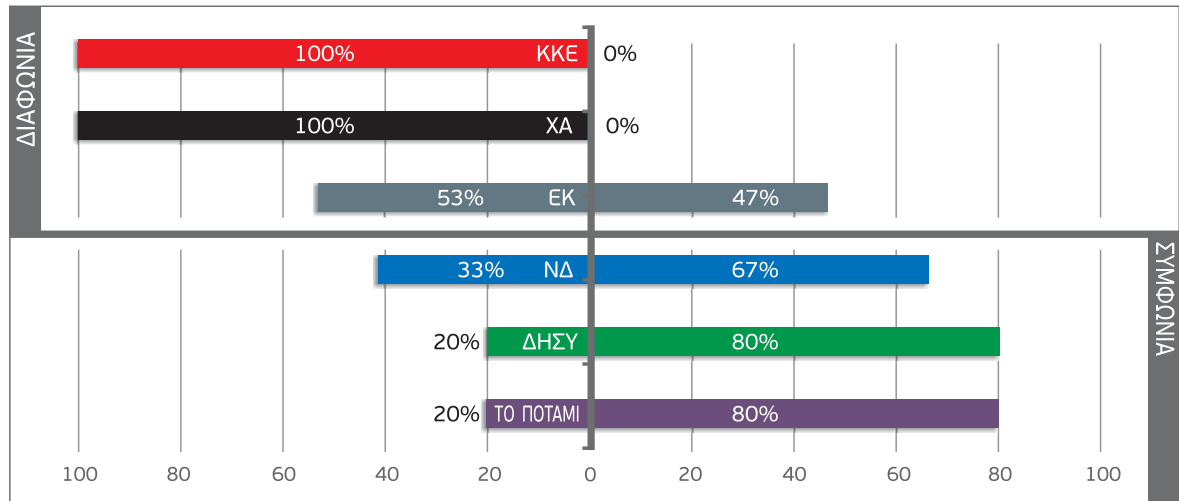
Γράφημα 11. Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Οικονομίας**, 2015-2018

Αριθμός Νομοσχεδίων: 66

Στα ζητήματα του **Περιβάλλοντος και της Ενέργειας**, τρία αντιπολιτευτικά κόμματα **καταψήφισαν** κατά πλειονότητα τα εισαχθέντα νομοσχέδια (**ΚΚΕ** και **ΧΑ** κατά 100% και **ΕΚ** κατά 53%), ενώ τρία τα **υπερψήφισαν** (**Ποτάμι** και **ΔΗΣΥ** κατά 80%, και **ΝΔ** κατά 67%)

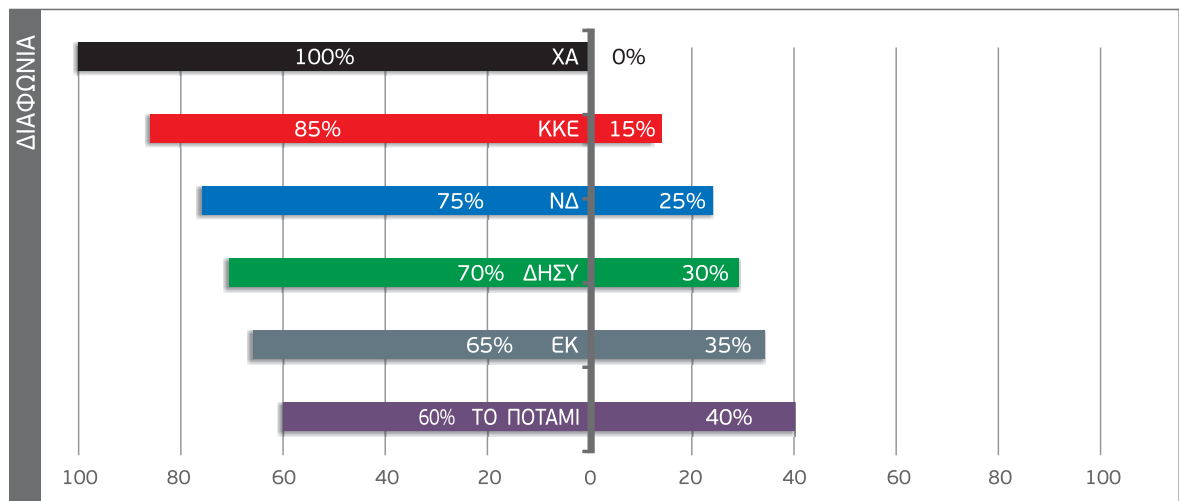
Γράφημα 12: Ο σχηματισμός της αντιπολίτευσης 2015-2018 στο **Περιβάλλον και την Ενέργεια**

Αριθμός Νομοσχεδίων: 15

Στα ζητήματα της **Δημόσιας Διοίκησης και των Υποδομών** κανένα κόμμα δεν υπερψήφισε σε ποσοστό άνω του 40% τα εισαχθέντα νομοσχέδια. Συγκεκριμένα η **ΧΑ καταψήφισε** το σύνολο των εισαχθέντων νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 85%, η **ΝΔ** το 75%, η **ΔΗΣΥ** το 70%, η **ΕΚ** το 65%, και το **Ποτάμι** το 60%. Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι η **ΕΚ**, σε αντίθεση με την κοινοβουλευτική της στάση σε άλλα πεδία πολιτικής, υπερψήφισε μεγαλύτερο ποσοστό κυβερνητικών νομοσχεδίων αυτού του πεδίου τόσο από την **ΝΔ** όσο και από την **ΔΗΣΥ**.

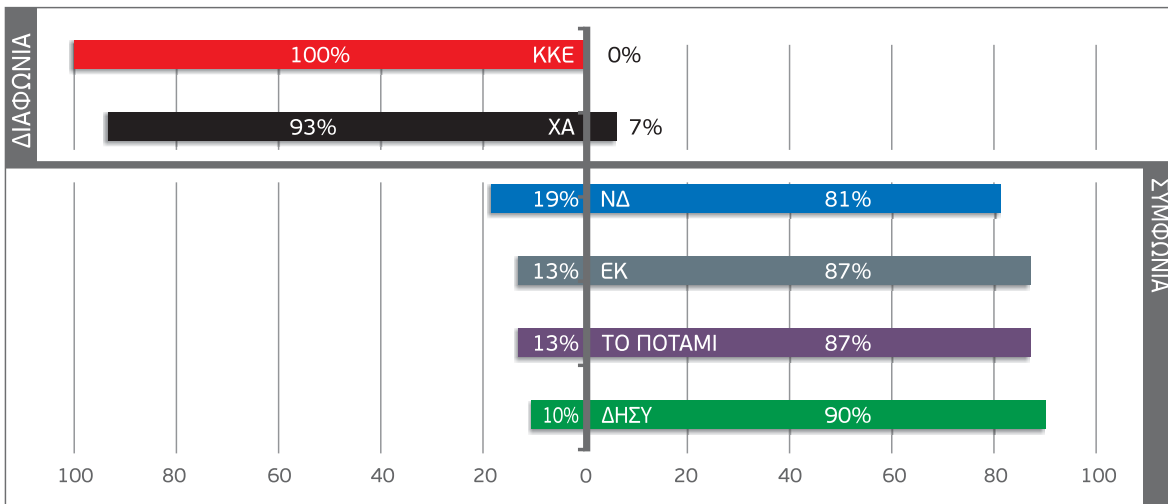
Γράφημα 13: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Δημόσιας Διοίκησης και Υποδομών**, 2015-2018

Αριθμός Νομοσχεδίων: 20

Στα ζητήματα **Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Άμυνας** δύο αντιπολιτευτικά κόμματα **καταψήφισαν** κατά πλειονότητα τα εισαχθέντα νομοσχέδια (**ΚΚΕ** κατά 100% και **ΧΑ** κατά 93%), ενώ τέσσερα τα **υπερψήφισαν** (**ΔΗΣΥ** κατά 90%, **Ποτάμι** κατά 87%, **ΕΚ** κατά 87%, και **ΝΔ** κατά 81%). Αξιοσημείωτο είναι το μεγάλο ποσοστό υπερψήφησης των τεσσάρων κομμάτων της δεύτερης αυτής ομάδας.

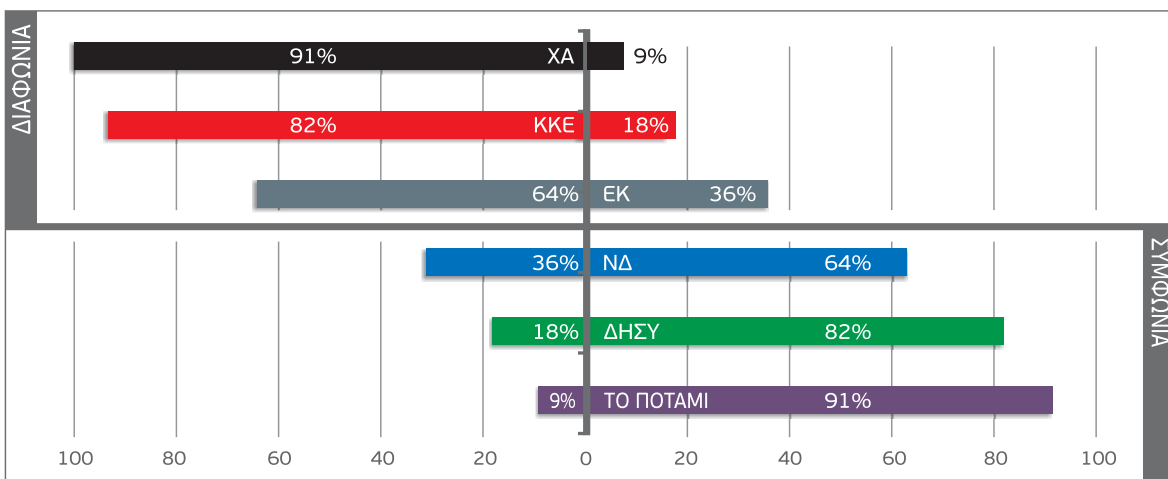
Γράφημα 14: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Εξωτερικής Πολιτικής & Εθνικής Άμυνας**

Αριθμός Νομοσχεδίων: 31

Στα ζητήματα που αφορούν τα **Δικαιώματα και την Δικαιοσύνη** τρία αντιπολιτευτικά κόμματα **καταψήφισαν** κατά πλειονότητα τα εισαχθέντα νομοσχέδια (**ΧΑ** κατά 91%, **ΚΚΕ** κατά 82% και **ΕΚ** κατά 64%) και τρία τα **υπερψήφισαν** (**Ποτάμι** κατά 91%, **ΔΗΣΥ** κατά 82%, και **ΝΔ** κατά 64%). Το ποσοστό υπερψήφησης του **Ποταμιού** (91%) είναι το μεγαλύτερο που καταγράφεται από αντιπολιτευτικό κόμμα σε οποιοδήποτε πεδίο πολιτικής και για τις δύο εξεταζόμενες περιόδους και ισούται με το ποσοστό των κυβερνητικών εταίρων **ΑΝΕΛ** στο ίδιο πεδίο. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι στο πεδίο αυτό καταγράφεται και το μεγαλύτερο ποσοστό υπερψήφησης κυβερνητικών νομοσχεδίων για το **ΚΚΕ** (18%) και για τις δύο εξεταζόμενες περιόδους.

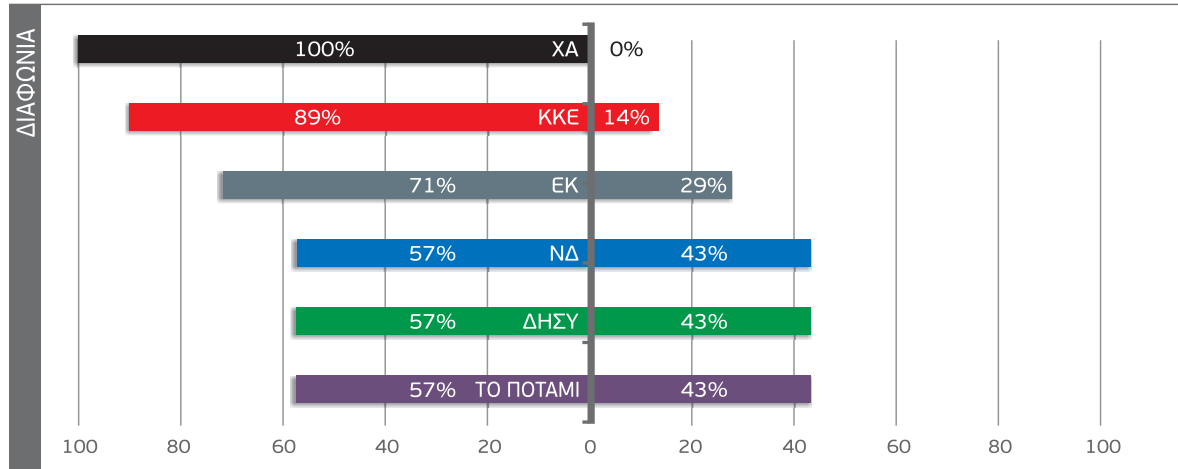
Γράφημα 15: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Δικαιωμάτων & Δικαιοσύνης**, 2015-2018

Αριθμός Νομοσχεδίων: 11

Στα ζητήματα που αφορούν την **Υγεία**, κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης δεν υπερψήφισε κατά πλειονότητα τα εισαχθέντα νομοσχέδια. Συγκεκριμένα, η **ΧΑ καταψήφισε** το σύνολο των εισαχθέντων νομοσχεδίων, το **ΚΚΕ** το 86%, η **ΕΚ** το 71%, και η **ΝΔ**, η **ΔΗΣΥ** και το **Ποτάμι** το 57%.

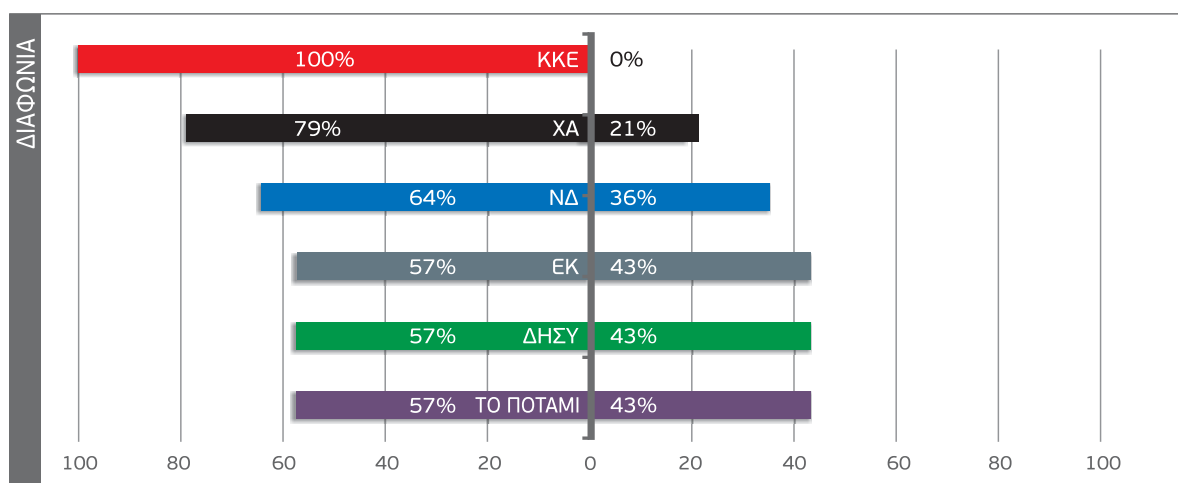
Γράφημα 16: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Υγείας**, 2015-2018

Αριθμός Νομοσχεδίων: 7

Ομοίως κανένα αντιπολιτευτικό κόμμα δεν υπερψήφισε κατά πλειονότητα τα εισαχθέντα νομοσχέδια που αφορούν την **Παιδεία και τον Πολιτισμό**. Συγκεκριμένα, το **ΚΚΕ καταψήφισε** το σύνολο των εισαχθέντων νομοσχεδίων, η **ΧΑ** το 79%, η **ΝΔ** το 64% ενώ η **ΕΚ**, η **ΔΗΣΥ** και το **Ποτάμι** το 57%. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πεδίο αυτό καταγράφεται και το μεγαλύτερο ποσοστό υπερψήφησης κυβερνητικών νομοσχεδίων για τη **ΧΑ** (21%) και για τις δύο εξεταζόμενες περιόδους.

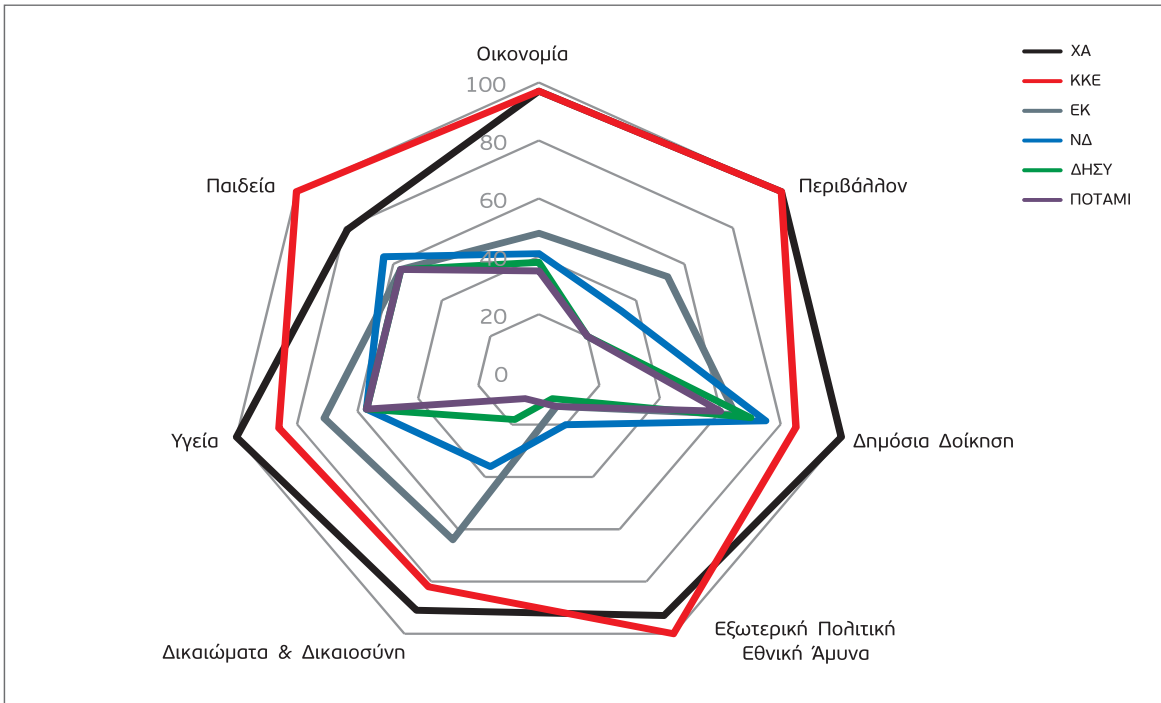
Γράφημα 17: Στάση της αντιπολίτευσης επί των νομοσχεδίων **Παιδείας και Πολιτισμού**, 2015-2018

Αριθμός Νομοσχεδίων: 14

Στο *Γράφημα 18* παρουσιάζονται τα ποσοστά διαφωνίας των κομμάτων της αντιπολίτευσης με την συγκυβέρνηση **ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ** στα επιμέρους πεδία. Ενώ **ΧΑ** και **ΚΚΕ** καταγράφουν ουσιαστικά καθολική διαφωνία ως προς τα κυβερνητικά νομοσχέδια, η αντιπολίτευση που ασκεί το **Ποτάμι**, η **ΔΗΣΥ**, η **ΝΔ** και η **ΕΚ** δεν έχει δομικά χαρακτηριστικά.

Γράφημα 18. Ποσοστά Διαφωνίας: Η στάση της αντιπολίτευσης σε κάθε επιμέρους τομέα 9/2015-7/2018

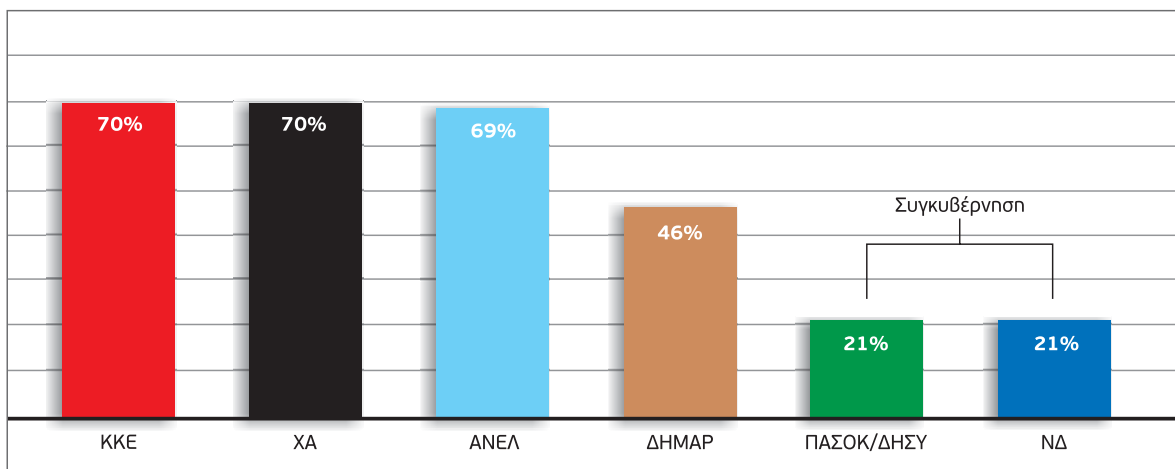

Αριθμός Νομοσχεδίων: 164

ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ ως αντιπολίτευση: Ποσοστά όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα

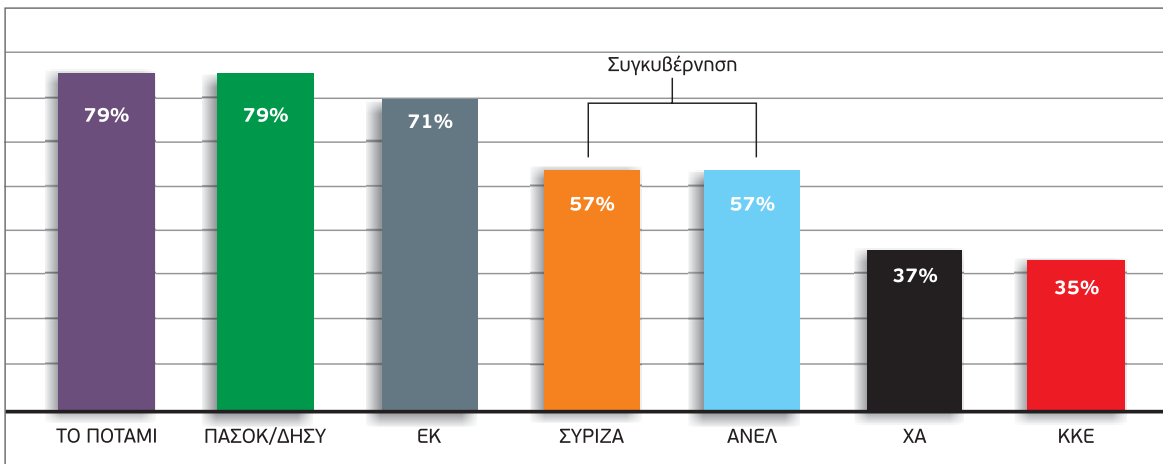
Το *Γράφημα 20* παρουσιάζει το ποσοστό όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου (ΝΑΙ-ΝΑΙ / ΟΧΙ-ΟΧΙ) του **ΣΥΡΙΖΑ** με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα, κατά την περίοδο 2012-2015, από τη θέση δηλαδή της αντιπολίτευσης. Τα υψηλά ποσοστά όμοιας ψήφου με τα υπόλοιπα αντιπολιτευτικά κόμματα πηλν **ΔΗΜΑΡ (ΧΑ, ΚΚΕ, ΑΝΕΛ)** υπογραμμίζουν τον δομικό χαρακτήρα της αντιπολίτευσης την περίοδο αυτή. Η διαιρετική τομή «μνημόνιο – αντιμνημόνιο» της περιόδου 2012-2015 αντικαθίσταται από μία λιγότερο πολωτική στάση την περίοδο 2015-2018.

Γράφημα 20. Ποσοστά όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου του αντιπολιτευτικού **ΣΥΡΙΖΑ** με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα (2012-2015)

Αντιστοίχως, το *Γράφημα 21* παρουσιάζει τα ποσοστά όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου (ΝΑΙ-ΝΑΙ / ΟΧΙ-ΟΧΙ) της αντιπολιτευτικής **ΝΔ** (2015-2018) με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι η **ΝΔ** συμφωνεί σε σημαντικό μεγαλύτερο βαθμό με τα κόμματα της κυβερνητικής πλειοψηφίας (κατά 57%) απ' ό,τι με την ομοίως αντιπολιτευτική **ΧΑ** (37%) και το **ΚΚΕ** (35%). Αξιοσημείωτος είναι ο βαθμός όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου της **ΝΔ** με το **ΠΑΣΟΚ** και το **Ποτάμι** (79%).

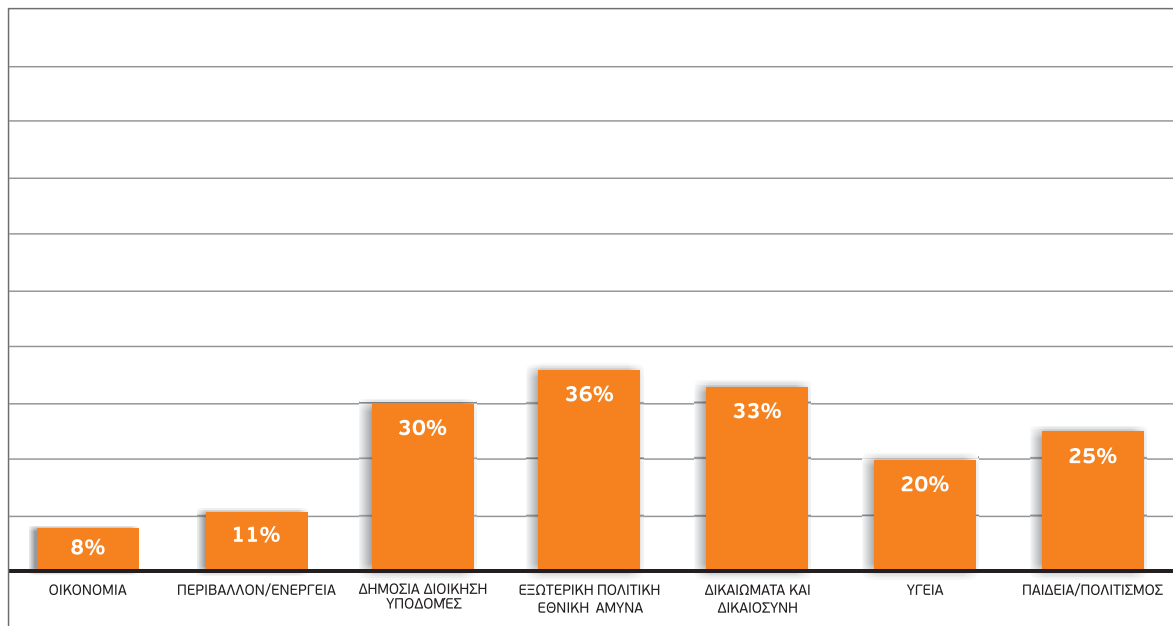
Γράφημα 21. Ποσοστά όμοιας κοινοβουλευτικής ψήφου της αντιπολιτευτικής **ΝΔ** με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα (2015-2018)

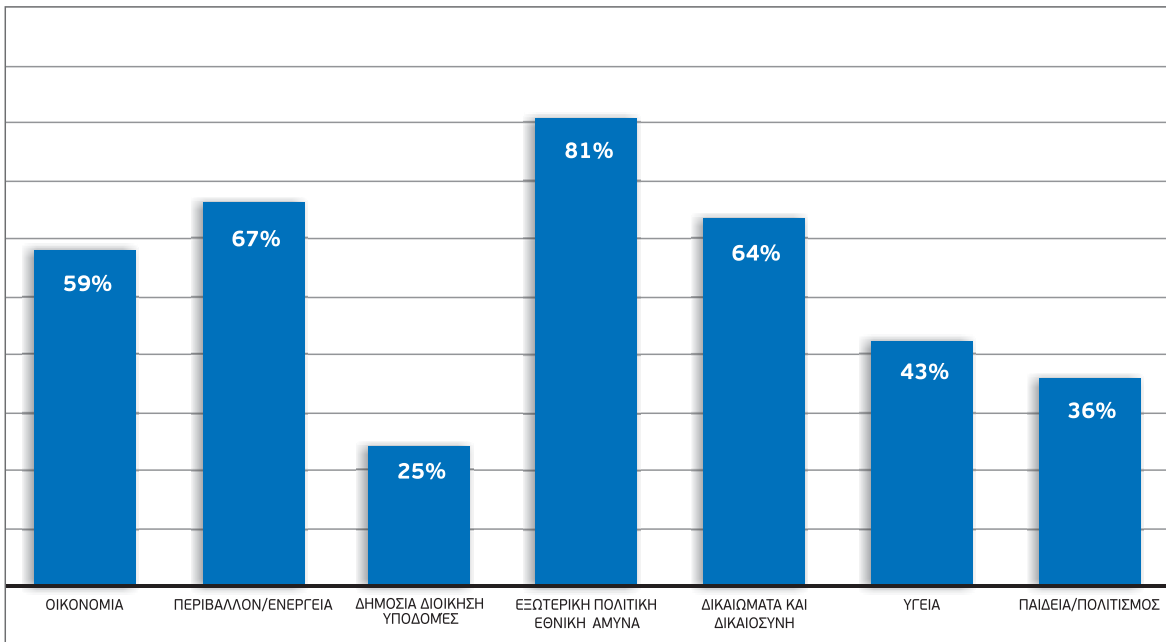
Υπερψήφιση των κυβερνητικών νομοσχεδίων από την αντιπολίτευση ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ (2012-2015) και ΝΔ και ΔΗΣΥ (2015-2018)

Τα *Γραφήματα 22 και 23* παρουσιάζουν τα ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων από τον **ΣΥΡΙΖΑ** στην αντιπολίτευση (2012-2015) και τη **ΝΔ** στην αντιπολίτευση (2015-2018). Είναι αξιοσημείωτο πως το μικρότερο ποσοστό υπερψήφισης των κυβερνητικών νομοσχεδίων από την αντιπολιτευτική **ΝΔ (Παιδεία και Πολιτισμός 36%)**, με την εξαίρεση του πεδίου της **Δημόσιας Διοίκησης και των Υποδομών** (25%) της περιόδου 2015-2018, ισούται με το πεδίο όπου ο **ΣΥΡΙΖΑ** ως αντιπολίτευση ψήφισε τα περισσότερα κυβερνητικά νομοσχέδια κατά την περίοδο 2012-2015 (**Εξωτερική Πολιτική και Άμυνα 36%**). Στους έξι από τους συνολικά επτά τομείς η **ΝΔ** ως αντιπολίτευση υπερψήφισε μεγαλύτερο ποσοστό νομοσχεδίων από ό,τι έκανε αντίστοιχα ο **ΣΥΡΙΖΑ**.

Γράφημα 22. Ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων ανά πεδίο πολιτικής από τον αντιπολιτευτικό **ΣΥΡΙΖΑ** (2012-2015)

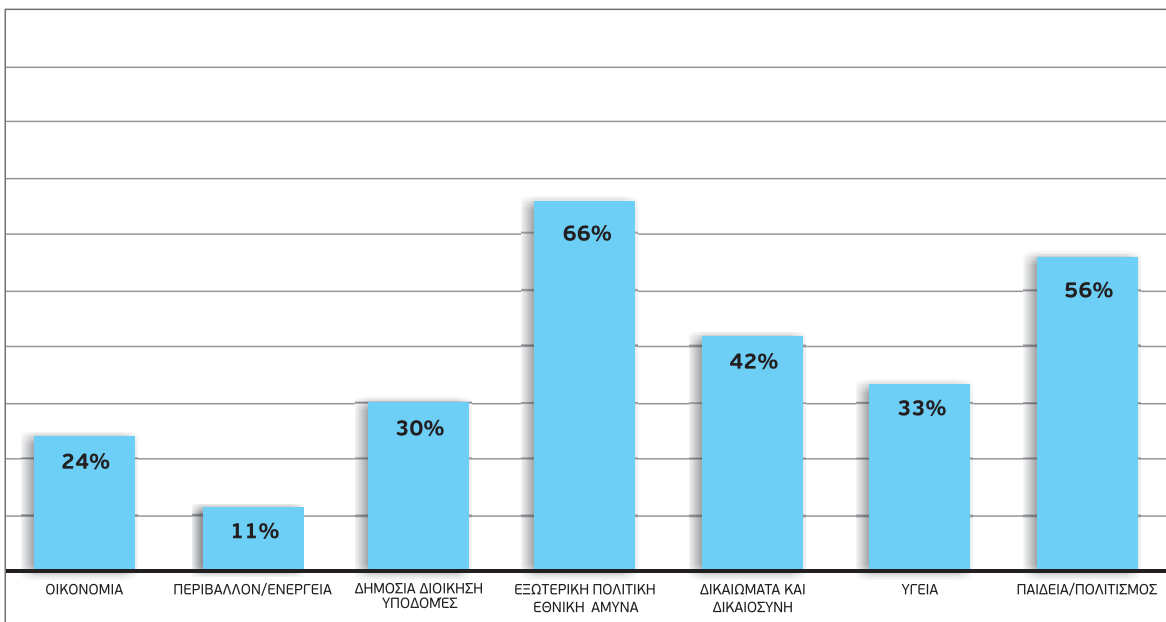

Γράφημα 23. Ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων ανά πεδίο πολιτικής από την αντιπολιτευτική **ΝΔ** (2015-2018)

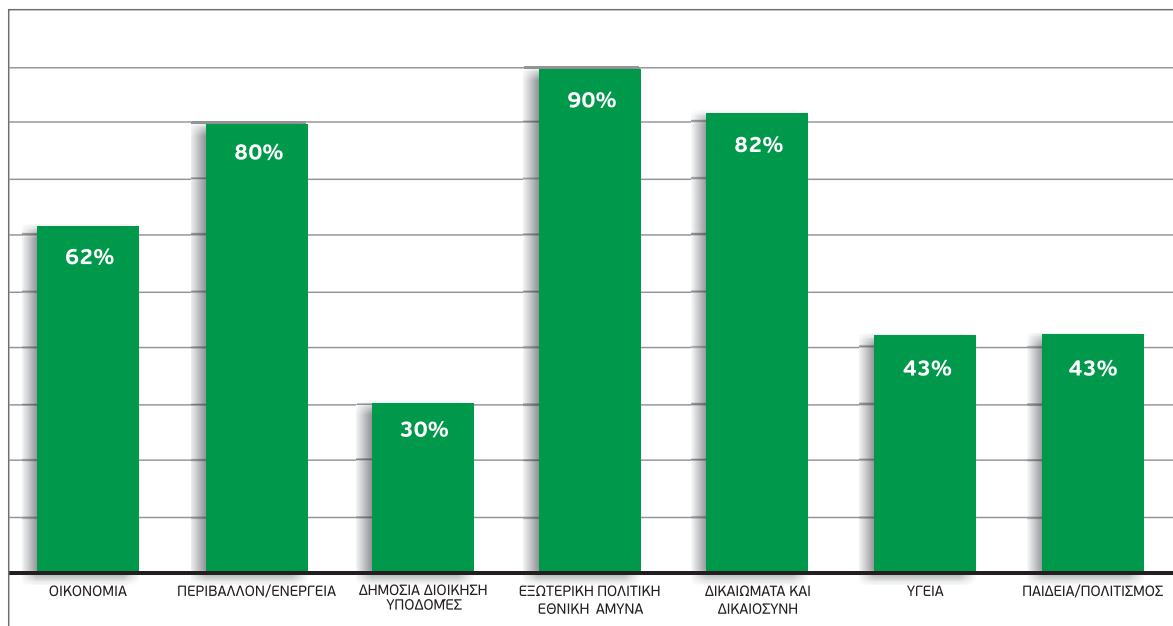

Τα *Γραφήματα 24 και 25* παρουσιάζουν τα ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων από τους **ΑΝΕΛ** στην αντιπολίτευση (2012-2015) και τη **ΔΗΣΥ** στην αντιπολίτευση (2015-2018). Ανάμεσα στα κόμματα που υπήρξαν ήσσονες κυβερνητικοί εταίροι, παρατηρείται πως η ΔΗΣΥ υπερψήφισε περισσότερα νομοσχέδια από τους ΑΝΕΛ σε πέντε από τους επτά τομείς.

Γράφημα 24. Ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων ανά πεδίο πολιτικής από τους αντιπολιτευτικούς **ΑΝΕΛ** (2012-2015)

Γράφημα 25. Ποσοστά υπερψήφισης των εισαχθέντων νομοσχεδίων ανά πεδίο πολιτικής από την αντιπολιτευτική **ΔΗΣΥ** (2015-2018)

Μεθοδολογία

Η συλλογή των δεδομένων για την περίοδο 2012-2015 έγινε από την βάση δεδομένων για τα Νομοσχέδια που συζητήθηκαν από την Ολομέλεια της Βουλής και παραχωρήθηκε από το τμήμα Επιστημονικών Συνεργατών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Δημοκρατικής Συμπαράταξης. Σχετικά με την περίοδο 2015-2018, τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τον ιστότοπο [voulivatch](#). Ευχαριστούμε και τους δύο φορείς για τη συμβολή τους στην ολοκλήρωση αυτής της μελέτης. Και στις δύο περιπτώσεις τα δεδομένα διασταυρώθηκαν συνδυαστικά, όπου αυτό κρίθηκε απαραίτητο, με τα πρακτικά της Βουλής.

Για την ακρίβεια μελετήθηκαν Νόμοι, Πολυνομοσχέδια και Διεθνείς Συμβάσεις και αποκλείστηκαν ψηφοφορίες για Προϋπολογισμό, Εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, Εκλογή Προεδρείου, Ψήφο Εμπιστοσύνης, Άρση Ασυλίας, Πρόταση Δυσπιστίας και Σύσταση Εξεταστικών Επιτροπών. Ο συνολικός όγκος των νομοθετημάτων που εξετάστηκαν είναι 418, από τα οποία 238 εισήχθησαν υπό την συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ (+ΔΗΜΑΡ), 16 υπό την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ (Ιανουάριος 2015 – Σεπτέμβριος 2015) και 164 υπό την νέα συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ (Σεπτέμβριος 2015 – Ιούλιος 2018). Η καταγραφή αφορούσε ψήφους επί της αρχής στην Ολομέλεια της Βουλής και όχι επιμέρους άρθρα. Η κωδικοποίηση έγινε με βάση το τριαδικό σύστημα, συνεπώς καταγράφηκε το ΝΑΙ, το ΟΧΙ και μία τρίτη κατηγορία που συμπεριλάμβανε το ΠΑΡΩΝ και περιπτώσεις όπου τα κόμματα ήταν απόντα ή απείχαν κατά συνείδηση από την διαδικασία.

Η σύντομη διακυβέρνηση της περιόδου Ιανουαρίου 2015 – Σεπτεμβρίου 2015 σκοπίμως δεν αναλύεται περαιτέρω καθώς το υπό μελέτη υλικό είναι ελάχιστο για περισσότερη ανάλυση, ωστόσο θεωρούμε ότι πρέπει να διατηρήσει τον διακριτό του χαρακτήρα από την επόμενη συγκυβέρνηση.

Ακόμη θα πρέπει να σημειωθεί πως μελετήθηκε μόνο η συμπεριφορά των κομμάτων που είχαν εκλεγεί στις Βουλευτικές εκλογές και όχι εκείνη των κοινοβουλευτικών ομάδων. Ως ΕΚ τούτου, δεν συμπεριλήφθηκαν η κοινοβουλευτική ομάδα της ΛΑΕ που συστήθηκε από την διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ και ιδρύθηκε επίσημα την 21^η Αυγούστου του 2015, καθώς επίσης και η βραχύβια κοινοβουλευτική ομάδα των ανεξάρτητων βουλευτών κατά την περίοδο διακυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ.

Τέλος, οι τομείς κατηγοριοποίησης των νομοσχεδίων συγκροτούνται ως εξής:

Οικονομία	Ανάπτυξη, Επενδύσεις, Κοινωνική Πολιτική, Αγροτική Πολιτική, Ναυτιλία, Τουρισμός, Τραπεζικό Σύστημα, Ασφαλιστικό Σύστημα, Ανεργία/Εργασία
Περιβάλλον /Ενέργεια	Δάση, Αειφορία, Ανακύκλωση, Προστασία Περιβάλλοντος, Πολεοδομία, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Κλιματική Αλλαγή
Δημόσια Διοίκηση/Υποδομές	Διοικητική Ανασυγκρότηση, Ανοικτή Διακυβέρνηση, Πολιτικό Σύστημα, Συγκοινωνίες, Δημόσια Έργα
Εξωτερική Πολιτική/Εθνική Άμυνα	Διακρατικές Συμφωνίες, Ασφάλεια, Σώματα Ασφαλείας, Εξοπλισμοί, Ζητήματα Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Δικαιώματα και Δικαιοσύνη	Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ατομικά Δικαιώματα, Ισονομία, Κατάργηση Διακρίσεων, Θρησκευτικά Ζητήματα, Ζητήματα Πολυπολιτισμικότητας, Ρυθμίσεις Ποινικού και Σωφρονιστικού Δικαίου
Υγεία	Πρόνοια, Νοσοκομεία, Φαρμακευτικά Προϊόντα
Παιδεία/Πολιτισμός	Εκπαίδευση, Έρευνα, Αθλητισμός

Αναφορές

Βούλγαρης, Γ., & Νικολακόπουλος, Η. (2014). *2012: ο διπλός εκλογικός σεισμός*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Ηλεκτρονικές Πηγές

<https://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias>

<https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Psifisthenta-Nomoschedia>.

<https://vouliwatch.gr/>

Ευχαριστίες

Το ΚΕΦίΜ ευχαριστεί θερμά την κ. Αργυρώ Καρτσώνη, επιστημονική συνεργάτιδα στην Κοινοβουλευτική Ομάδα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης για την παραχώρηση των στοιχείων και τις συμβουλές της.

Ακόμη θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Κωνσταντίνο Μεντζέλο, διαχειριστή περιεχομένου της ιστοσελίδας vouliwatch, για την προθυμία του να διευκρινίσει μεθοδολογικές απορίες που προέκυψαν από τα δεδομένα της ιστοσελίδας.

ΚΕΦΙΜ
Μάρκος Δραγούμης

Στέγη Μάρκου Δραγούμη

Μαιζώνος 38, Αθήνα

T: +30 210 345 3454

www.kefim.org

info@kefim.org

[facebook.com/kefim.org](https://www.facebook.com/kefim.org)

twitter.com/kefimgr

[youtube.com/c/ΚεΦιΜΜάρκοςΔραγούμης](https://www.youtube.com/c/ΚεΦιΜΜάρκοςΔραγούμης)